ԵՒՐՈՊԱ

Լրագիր Քաղաքական

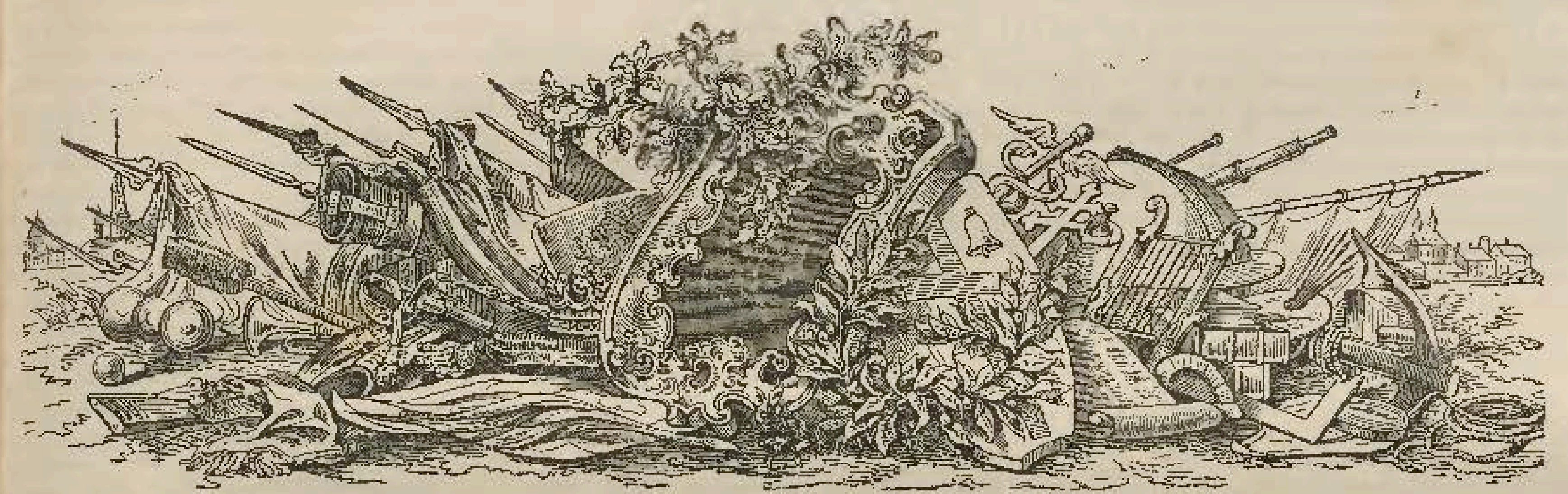

ԹԻՒ 6 — 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ (31 ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ) — 1855

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ. Գերմանական դաշնակցութեան զօրաց պատրաստութիւնը։ — Պրուսիոյ առաջարկութիւնը։ — [illegible] — [illegible] — [illegible] — [illegible]
ԳԱՂՂԻԱ. Խորհրդարանի լուրը։ — [illegible]
ԱՆԳԼԻԱ. [illegible] — 15 միլիոնի փոխառութիւնը։ — [illegible]
ԻՏԱԼԻԱ. [illegible] լուրը։ [illegible]
ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ. [illegible]
ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐ. [illegible] — Զ. [illegible]
ՀԱՅԿԱԿԱՆ. [illegible]

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ 12 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ

ԱՒՍՏՐԻԱ՝ բոլոր գերմանական տէրութիւններուն գրած շրջաբերական նամակներէն զատ՝ Ֆրանքֆուրթի բուն գերմանական դաշնակցութեան ժողովին մէջ ալ առաջարկած էր դաշնաւորութեան զօրքին կէսը պատերազմի սոտ հանելու, եւ դաշնաւորութեան զօրաց վերին հրամանատար մը ընտրելու։ Ժողովքն աս առաջարկութիւնն իր զինուորական մանրամասնութեան յանձնած էր որ աղէկ մտածէ եւ իր կարծիքը տայ։ Այս մանրամասնութիւնը զանազան նիստեր ու երկայն խորհրդակցութիւններ ըրաւ, որոնց մէջ Պրուսիոյ պատգամաւորը միշտ առաջարկութեան դէմ կը խօսէր, եւ վերջապէս Պաւիերայի պատգամաւորին միջնորդութեամբը նոյն մանրամասնութեան մէջ անանկ որոշուեցաւ, որ դաշնաւորութեան զօրքին կէսը պատերազմի սոտ չհանուի, հապա բոլոր զօրքն ալ պատերազմի պատրաստ ըլլայ. այնպէս որ՝ թէ որ պատերազմի կանչուելու ըլլայ, 14 օրուան մէջ ամենայն պատրաստութեամբ ելնէ առնու եւ ամէն մէկ գնդերը իրենց դրօշներուն տակ գտնուին։ Այս որոշմանը վերին հրամանատարին ընտրութիւնը հիմակուհիմա ի կախ մնաց, ինչու որ զօրքը դեռ տեղէն փոխ չէ։ — Դեռ կը սպասուի, թէ բուն դաշնակցութեան ժողովքն ասոր վրայ ինչ պիտի ըսէ։

— [illegible] պէտք ծրագրէն որ Լեհինի վերջին պաշտօնագիրն ալ կը հաստատէ, զոր որ Յունուարի 29ին Պերլին նոտայ դաշինական պետական դրած է, որուն մէջ յայտնի կը տեսնուի, որ Պրուսիոյ կառավարութիւնը Պր. Ուզէտոմին ձեռքովը Լոնտոն ու Փարիզի արքունեաց հետ ուզած է զատ դաշնագրութիւն մը դնել, փոխանակ Դեկտեմբերի 2ին դաշինքին ստորագրելու։ Բայց արեւմտեան տէրութիւններն ըսեր են որ, չասագրին ներելու, թէ որ Պրուսիան ալ նոյն դաշինքն ստորագրէ, բայց եթէ ուզէ նոր դաշինք մը դնել՝ ընդդիմութիւն չեն ըներ, թէ որ Դեկտեմբերի 2ին դաշանց պայմաններուն հետ նոյն ըլլան գրուելու պայմանները, ապա թէ ոչ ամենեւին յանձն չեն առներ Պրուսիոյ հետ դաշնակից ըլլալու. Դեռ Պերլինի դարձին տակ պատասխան տուած չէ։

— Մեծափառ կայսրը Օսմանեան պետութեան մէջ աւստրիական հպատակներուն կամ իր պաշտպանութեան տակ եղողներուն վրայ աւստրիական հիւպատոսարաններուն ունեցած քաղաքական իրաւասութեան նկատմամբ աս օրէնքներն ըրաւ, որ աւստրիական ընդհանուր հիւպատոսարանները, հիւպատոսարանները, եւ գործակատարները, եւ այլն, աւստրիական հպատակաց համար առաջին կամ ստորին ատեանը կը կազմեն. ասոնց որոշմանը դէմ եղած բողոքները Աղեքսանդրիոյ Լեւանտեան վերին ատեանը, Վալաքիոյ՝ Հերմանշտատ, Սերպիոյ, Ռումելիոյ ու Պոսնիոյ՝ Թեմեշուար, Պուլկարիոյ՝ Լեմպերկ, եւ Հերցեկովինայ՝ Զարա պիտի խաղային եւ անոնք ալ վերին ատեաններուն վճիռը պիտի սպասեն։ Օսմանեան պետութեան մէջ ուրիշ տեղերուն աւստրիական հիւպատոսարաններուն որոշմանը դէմ եղած բողոքները, նոյնպէս ծովական զօրաց վճիռներն ու դատաստանները՝ Թրիեստի ատեանը պիտի որոշէ։ Իսկ ասոնց ամենուն վճիռներուն դէմ միայն Վիեննայի բարձրագոյն ատեանին կրնան բողոք ըլլալ։ Այսպէս նաեւ Օսմանեան գաւառներուն մէջ գտնուող աւստրիական զօրաց խնդիրներն ալ իրենց զինուորական ատեանը պիտի դառնան։ Օսմ. Թուրք. Լրագ։

— Մոնիթէօր ամսոյս 6ին կը ծանուցանէ որ Աւստրիական դեսպան Հիւպներ անպայման Նաբոլէոն կայսեր առջեւն եկեր, եւ Քրէնվիլ աւստրիական զօրապետն ու անոր երկու Պէլէմա, Միլլա ու Կլառայէն օգնականները ներկայացուցեր է։ Ընտրական աս աւստրիական զօրապետն ու պաշտօնակիցները Դեկտեմբերի 2ին դաշինքին յօդուածին զօրութեամբը զինուորական պայմանադրութիւններուն վրայ խորհելու համար եկած են։

— Նոյն Մոնիթէօր ամսոյս 3ին կը ծանուցանէ, որ Նաբոլէոն կայսրը պրուսիական դեսպան Հացֆելտ կոմսին ձեռքէն Պրուսիոյ Թագաւորին մէկ ինքնագիր թուղթն ընդուներ է։

— Վիեննա, 3 Փետրուարի։ Ռուսիական [illegible] պաշտօնատետրները [illegible] դաւակցութեան մը նորէն կազմած ատենը՝ եւ նորէն խնդան եւ նոյն դաւակցութեան գլխաւորներէն քանի հոգւոյ չափ բռնեցին ու բանտարկեցին։

— [illegible] ամսոյս 2ին երկրորդ հրատարակ մը Լեւրոպայի Հիմակուան քաղաքական գրքը պատկերը ներկայացնէ, [illegible] որ Պրուսիա դաշնաւորաց բանակին մէջ [illegible] (Նաբոլէոն) դրօշ մ'ալ նոյն բանակին մէջ պիտի ծփայ։

— Ըմնայ 7ին Լոյտ շոգենաւը Թրիեստ հասեր, Լեւանտէն եւ Կոստանդնուպոլսէն անցեալ ամսոյն մինչեւ 29ին լուրը բերեր է։ Օգերաս [illegible] վրայ [illegible] աղքատութիւնները կ'ընէ։ Ամսոյն 23ին Ռուսաց բանակ յարձակում երկթարով սառեկայ է. Գաղղիացիք թշնամւոյն զօրութիւնը քիչ համարած ըլլալնուն համար՝ յանկարծ սաստիկ կռուոյ բռնուեր եւ [illegible] կորուստներ ունեցեր են։ Խրըմի երկաթուղին շինելու սկսեր են, զորն որ հիմակուհիմա ձիերով պիտի գործածեն։ [illegible] կը կարծէ, որ Յունաստանի հետ դեսպանական եւ առեւտրական հաղորդակցութիւնը շուտով պիտի սկսի։

— [illegible] Օսմանեան դեսպանը՝ Փարիզէն [illegible] ու անոր տեղը Ֆէհմէտ [illegible] Ռէշիտ փաշային որդին դրուեր է։ — Խրիմի կառավար Իսմայիլ փաշան Աթրրպէյի կառավար անուանուեր ու իր տեղը Հալէպի կառավար Ապտէրրման փաշան դրուեր է։ — Խրիմի մեծ զինուորանոցը 2000 անկողնով հիւանդանոցի պիտի փոխուի։ — Աղեքսանդրիայէն Յունուարի 30էն կը ծանուցանի, որ տաճկական նաւապետը Ըհմէտ փաշային հրամանատարութեան տակ [illegible] նստած կեցած է։ — Տրապիզոնի լուրը մինչեւ 23 կը հասնի, եւ կ'ըսեն թէ սաստիկ ձեան պատճառաւ Կարինու հաղորդակցութիւնը շատ դժուարացեր ու կարաւաններուն ընթացքը դադրեր է։ Ռուսերը Պայազէտ թողուցեր են։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԼՈՒՐԵՐ

ՄԱՐՍԷՅԼԻԱՅԷՆ եկած լուրերուն նայելով տաճկական զօրքը, որն որ Ռուսաց վերջին անգամ Տոպրուճա մտած ատենը Խրըմին քաշուած էր, Հիմակ Օմէր փաշային եւ Գերիք Ահմէտ փաշային առաջնորդութեան տակ Բասարաբիա բոլ Դանուբ գետն անցնելու համար դէպ ի Դանուբին վեր գացած է։ [illegible] շատ հիւանդներ թողուցին, որոնք (Ռուսաց) սահմանագլուխ փոխին մէկ [illegible] ձեռքն ինկած են։ Պաղատաւ, Թուլչա ու Մաչին ժամանակ մը բոլորովին առանց պահապանի մնացեր է։ Աղեքսանդրիայ ու Պեսարաբիայի մէջ եղած քաղաքական առեւտրի հաղորդակցութիւնը, որն որ Տաճկաց փոխէ բոլ եղած ատեն խափանուած եւ արգելուած ալ էր, դարձեալ սկսաւ։ [illegible] պայմանի մը Պեսարաբիա անցնելու հրաման կ'ընդունին. նոյնպէս Ռուսաց կողմէն ալ աս երկու սահմանակից գաւառներու հետ եղած հաղորդակցութեան արգելք մը չկայ։ — Վերջին օրերս Դանուբի սառցը շատ սաստկացած է, անանկ որ առայժմ նաւագնացութիւնը դադրած է։ Սուլինայի բերնին ջուրը բարձրանալու վրայ է։

— Պետերպուրկէն լրագրոյ մէկ թղթակիցը Կոստանդնուպոլսէն Յունուարի 22էն սապէս կը գրէ։

Խրըմի դաշնաւորաց զօրքը 150,000 հոգի է. ասոնցմէ 15,000ը Սեվաստոպոլ կը կենայ, իսկ

մնացած 135,000ը Սեւաստոփոլի առջեւ բանակած է, որոնցմէ 27,000ը Անգղիացի, 80,000ը Գաղղիացի, 6000ը Տաճկաց, 22,000ը Տաճիկ, Եգիպտացի եւ Թունուզցի են. բայց իրօք պատերազմի կեցողներն ատոնցմէ շատ աւելի քիչ են։ Ըմնեն աւելի Անգղիացիք Ներքոսկին մէջ են, այնպէս որ 27,000 Անգղիացիներէն հազիւ 13,000ը Յունուարի 18ին փոսերու մէջ ծառայելու կարող եղած են։

— Խրիմէն եկած զանազան թղթակցութիւններէն, որոնք որ մինչեւ Յունուարի 23ը կը հասնին, հետեւեալ լուրը կառնենք։ Բանակը պաշարման զօրքը դեռ անգործ կեցած է։ Սեւաստոփոլի զօրաւորութիւնը բարձրաւանդակի մը վրայ զետեղած է, ուր ձմեռ թէեւ սաստիկ մ'աշխարհական ըլլալով՝ եղանակ քաղաքական հակառակ եղերանութեամբ հակառակ մը կազմած է։ Զինուորները գետնի տակ փորուած եւ ձիւղերով ծածկուած ծակերու մէջ կը բնակին, մէջն ալ դրօշակ կրակարաններ դրած են, եւ փոխանի պակասութիւն ալ չունենալով՝ աւելի անձրեւներէն եւ պաշարի պակասութենէն կը նեղուին քան թէ ցուրտէն։ Խսկ զաշնաւորք փայտի մեծ պակասութիւն կը կրեն։ Յունուարի 17ին վերջապէս առջի անգամ՝ գնդացիկ եւ պարզ ոգ մ'րրաւ։ Խսկ Յունուարի 22ին Քամիշի ծոցին մէջ ցեխոտութիւ 4 աստիճանի տաքութիւն կը ցուցնէր։ (Կ'երեւայ որ յանկարծօրէն վրայ փոփոխութիւն մ'եղած ըլլայ, ինչու որ Մոնիթէօրին առած լուրերէն նայելով՝ Յունուարի 7ին դեռ 6 աստիճանի ցուրտ կը տիրէր։)

Սեւաստոփոլի գնդակոծութիւնն ամսոյս 23էն մինչեւ 28ը մեծ սաստկութեամբ շարունակուեցաւ, եւ գլխաւորաբար Պլոա ծովակալին քերանին ծովին քով դրած 6 մարտկոցները, որոնք մեծ բերնով 26 թնդանօթ ունէին, շատ գործեցին։ Ռուսերն առխալուած իրենց պաշտպանողական զինուորութեան պարտքը, որովհետեւ կրակը ամենէն աւելի անոր ուղղուած էր։ Նոր փոր ամփոփածէ գերեզմաննոցին մէկի կողմէ բարձրութենէ մը վրայ հաղորդառնեմեր չինուեցան, եւ անոնց փոսէն քաղաքին մէջ ձգուած հրագունդներ՝ Ռուսաց մեծ վնաս հասուցին։ Քերսոնի հրաւանդանին քովէ եկած ու կրակներուն մարտկոցներուն իրար կարող կրակը՝ հողաւորին ամբողջ դէմ աւելի աղու եղանակաւ գործեց, եւ Ռուսերը նոյն կողմը չկրցան իրենց թնդանօթներուն յաջողութեամբ գործել, մինչ որ Գաղղիացւոց պաշարման աշխատութիւնները, խիստ յաջող եղանակաւ հաստատուած են, եւ իրենց յարձակման առարկային վրայ կատարեալ կը տիրեն։

Անգղիացիք իրենց գործողութեանց մէջ աւելի քիչ արգելքներու կը հանդիպին, եւ թէպէտ կամաց՝ բայց միշտ յառաջ երթալու վրայ են։ Սեւաստոփոլի պաշարողք իր յարձակումներն աւելի Գաղղիացւոց գործողութեանցը դէմ կ'ընէ, բայց շատ քիչ յաջողութեամբ։ Մէնշիքով իշխանին վերջին անունով առնուած է որ Օսթէն Սաքէնին հետ ամսոյս 20ին բերդին պաշտպանելու պատրաստութիւններն աչքէ անցուց։

Վառնայէն եկած լուրերուն համաձայն՝ Խոմէր փաշային հրամանատարութենէ հրաժարել ուզելուն պատճառն այն է եղած որ ուզած են Խրիմ գացող տաճկական զօրաց հրամանատարութիւնը գաղղիական մերին զօրապետի իշխանութեան տակը դնել, ուր որ Խոմէր փաշան արդէն Պալաքլաւա եղած խորհրդեան մէջ բողոքած եւ իր Տաճկական զինուորին վրայ երեւնալն ա՛ն մեկրայն հետ կապած էր։

Տարակոյս չկայ որ՝ ասով հրամանատարութեան միութիւնն աւելի եւս բաժանեալ ըլլալով՝ դաշնակցաց զօրապետները այնչափ աւելի մեծ դժուարութեան հանդիպած են, ուր որ արդէն կողմնէ աւելի մեծ միաբանութիւն մը պէտք է որ ըլլայ, երթէ կ'ուզեն որ իրենց գործողութիւնները յաջող ելք ունենան։ Զինուորական Լրագիր։

— Վառնայի վերջէն եկած Խրիմի լուրը մինչեւ Յունուարի 30 կը հասնին։ Թէ մէկ կողմնէ եւ թէ միւս կողմանէ դեռ մեծամեծ գործողութիւններու ձեռք չզարկին։ Բայց դաշնաւորաց բանակին մէջ ընդհանրապէս կը կարծուի որ Ռուսերը հետեւեալ յարմար օրերէն օգուտ քաղել ուզելով՝ մօտերս նորէն ուրիշ մեծ պատերազմի մը ձեռք պիտի զարնեն։ Վերջի գիշերները Ռուսաց գործ յարձակումները քիչ կը պատահին, բայց անոր տեղը գրեթէ ասոնց ընդմիջահատելու իրենց թնդանօթներուն կրակն իրենց (Ռուսաց) նաւերու կողմերով չինած մարտկոցներուն մեծ Գաղղիացւոց չինած պաշարման աշխատութիւններուն դէմ աղէկ կը գործածեն, ասով Գաղղիացւոց ան պաշտօնակալներուն կարծիքը կը հաստատուի, որոնք կը պնդէին, որ երթէ այն կողմերու մարտկոցներուն ամրութիւններն առնուին ալ, քաղաքը չկրնար պաշտպանուիլ։ Սեւաստոփոլ քաղաքին հանդիմանութ[իւն վրայ չինուած հաղորդումները] ... [illegible] ... Թէպէտեւ ալ որ փոխէ մէ կր(?) ... [illegible] ... Նորէն մեծ յարձակում մը պիտի ընեն ... 17 մարտկոց գործածութեան մէջ են ... 28 մարտկոց ... 20—24 ... 17ին ... 12 ժամու մէջ ... [illegible]

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐ

Վիէննա, 12 Փետրուարի։

1. Փարիզ, 10 Փետր.։ Մոնիթէօր կը ծանուցանէ, որ մինչեւ ամսոյս 9ը 30,000 աշխարհական զօրք Լոփոնօլի՞ էրքը ցամաք ելեր է։

2. Օտեսսա, 7 Փետրուարի։ Խրիմի լուրը մինչեւ ամսոյս 4ը կը հասնին։ Ռուսերը իրենց կարմիրներու մարտկոցներուն դէմ Գաղղիացւոց չինած պաշարման ամրութիւնները քանդեր են։

3. Պաթում, 16 Յունուարի։ Անգղիական հեղուկոսանը զօրաց մէջ մտա՞ր ամսոյս 10ին դէպ ի Ուսէնք հեռանալ ձանձրօ գիաւելալ։ Բաթումի մէջ ապստամբութիւն մ'ելեր է։

ԱՆԳԼԻԱ

ԽՈՐՀՐԴԱՆՈՑԻ վերին սենեկին փետրուարի 1ին եղած նստին մէջ Լորտ Լիւլստոն ... [illegible] ... Լոնտոն ... [illegible] ... 581,000 ... 140,000 ... 15,000 ... [illegible]

տուեալ է որ եթէ աս պայմանները բնդունելու չըլլան ու խաղաղութիւն յառաջ չբերեն՝ անոր մեղքը հետ միայն զինուորական միջոցներու ձգտելու։ Ասոր կը տեսնէք որ կամ ամենուն ընդունած մէկ խաղաղութիւն պիտի ունենանք, որուն համար որ կը պատերազմինք, եւ կամ կողմն այնպիսի մեծ զօրք ակրութեամբ մ'որ յօրինենք ուռած բանակը 500,000 հոգի պիտի հասնի։ Նոր համար աւելորդ հոգեր ըլլի անպատրաստ է, թէպէտ եւ ամեն տեսակ որքան պատահին, որոնց ամեն բանակներն նեղանայ եւ Եւրոպային կոմն առնք բանալն եւօր՝ պահեստի կը, մէջէ իր հասարակութեան ձեւերով վերջին Եւրոպայուն մէջ եղած կարգադրութիւնները, ոմեր թեան զանձապետին բնած զրամական գործողութիւնը, ժողովրդեան պատերազմի ժամանակ դժուար բարեկեցութիւնը, նաւ առեւտրին ունեցած ջէկ վնասը, եւ որչափ իր անձնական ծանրութիւնը կը հասնի՝ տարուան գործոց պաշտօնէ (Վլերենտոյին կոմսին) պատերազմին անհամեմատ թշնամութիւնն ու շրջահայեցութիւնը։ Հիմա երկրառավին հարկաւոր եղած բանը՝ զօրաւոր կառավարութիւն մին է։ Ասոր ամէնը կը հաւանին, ինչ տեսակ կառավարութիւն զայու ալ ըլլայ՝ թէ կըր բռել որ իր ընկերներն օգնութեանին անոր կը աւ տուցանեն, զորն որ հայրենեաց օգուտ այնպէս պահանջէ (Հաւանութիւն), բոլ իր անձին զալով՝ եթէ եկած ամէն տեսակ նպատը պիտոր ընէ։ Լաւագոյն որ եկող կառավարութիւնը պատերազմն ով դու. կերպով յառաջ կը տանի՝ անոր բան ձգելու նպատակներն հաստատութեամբ աչքին առջեւ ունենալով, յանդուգն ու մտածեալ յառաջադիմելով կամ վերջնականութեան մեռափ պատուական ելլելով, հայս մտքովութեան ընթաց առնալով՝ մնայուն խաղաղութիւն կրնայ եւրոպ կրնայ պատուաւոր եղանակաւ խաղաղութիւն ըլլայ։

Լոնտոնէն եկած վերջին լուրը կը ծանուցանէ որ վերջապէս նոր պաշտօնէից գաւհկիր ամսոյս 7ը այսպէս կազմուեր է։ Լորտ Փալմէրսթըն առաջին գանձապետ (Առաջին պաշտօնէից), Լորտ Վիլնուրթ դիւանագպիր, Կրէնվիլ կոմս գաղտնի խորհրդոց կերց, Սէրճ Ձէյմզ Կրէյէմ առնեակրական զործոց, Վլերենտոն կոմս առնեակրական զործոց, Սէր Ճորճ Կրէյ առնեակրական զաղթականութեան, Լ. Փենմիւր պատերազմական պաշտօնէից, Սէր Ճէյմս Կրէյհամ առաջին ծովակալութեան, Կլեսթոնը առնեակրական զանձատան, Սէր Ձ. Վուտ զաւհերէց դիւանի ատեանի նախագահ, Սէր Ռ. Մ. Մոլեսուորթ պաշտօնէից հասարակական շինուածոց, եւ այլն, Պալքրանի Լէնսառուն պաշտօնէից առանց թէ երեւակայելի — Ասոնք ամէնքն ալ ամսոյս 10ին թագուհւոյն առջեւ իրենց հաւատարմութեան երդումն ըրին։

ՍԱՐԴԻՆԻԱ

ՍԱՐԴԻՆԻԱՑԻ Ապրիլի 10ին դաշանց մասնակից ըլլալու համար արեւմտեան տէրութեանց հետ բրած զինուորական պայմանադրութիւններն ասոնք են.

1. Սարդինիոյ մեծափառ թագաւորը պատերազմին հարկաւորութեանը համար՝ հինգ ասպ (brigade) բաժնուած՝ որն որ երկու զօրաբաժին պիտոր կազմէ, 15,000 զօրաց կարգաւորեալ բանակ մը, նոյնպէս պահեստի վաշտ մ'ալ սարդինիայի զօրավարի մը հրամանատարութեան ներքեւ պիտի պատրաստէ։ 2. Աս դաշնադրութեան վաւերականը հաստատութիւնն եղածին պէս՝ անմիջապէս բանակը պիտի կազմուի ու կարգաւորուի, որպէս զի կարելի եղածին չափ շուտ ճամբայ ելլելու պատրաստ ըլլայ։ 3. Աս պայմանադրութեան առջի յօդուածն հաստատելու համար Սարդինիոյ մեծափառ թագաւորին բանակը հետեւակներէ, ձիաւորներէ եւ թնդանօթներէ պիտի կազմուի։ 4. Սարդինիոյ մեծափառ թագաւորը կը պարտաւորի նաեւ եւ կարգաւորեալ զօրք պահելու, որպէս զի բանակին մէջ 15,000 մարդու զօրութիւն ունենայ։ 5. Սարդինիական կառավարութիւնը, զօրաց ռոճիկն ու պէտքը ինքը պիտի վճարէ։ Բարձրագոյն դաշնադրողները միաբան սարդինիական բանակին վերաբերեալ պաշարներն իրենց յանձնարարներէն ապահովցնելու պիտի ջանան։ 6. Գաղղիացւոց մեծափառ կայսրը եւ Մեծն Բրիտանիոյ ու Իրլանդայի մեծափառ թագուհին՝ Սարդինիոյ մեծափառ թագաւորին տէրութեան ամբողջութիւնը երաշխաւորութիւն կու տան, ու դանիկս յօրչափ որ աս պատերազմը կը տեւէ՝ ամէն յարձակմանց դէմ պիտի պաշտպանեն։ 7. Աս դաշնադրութիւնը պիտի վաւերացուի, եւ աս վաւերացուցուած դաշանց գիրերը կարելի եղածին չափ շուտ Թուրինի մէջ կու կրցին ալ իրարու հետ պիտի փոխուին։

Թուրին, 29 Յունուարի: Պիեմոնդեան դաշնադրութիւնը շուտ մը հրատարակուեցաւ: Անգղիացւոց յանձն առած փոխառութիւնը բոլորը մէկտեղ, հարիւրին Պով, 25միլիոն է: Հարիւրին ութ ֆրանկ շահ պիտի վճարուի, եւ մնացած հարիւրին մէկը գլխէն պիտի վար իջնայ: Կ՚ըսուի որ Խորհրդականութիւն բոլոր քանակը շատով եկէլէն յառաջ Մարենկոյի մէջ պիտի ժողվուի, որպէս զի հոն բնադատութիւն տալու զօրահանդէս մ՚ընելով դրօշն առնու: Զինուորներուն ու պաշտօնակալներուն եռանդը արտաքոյ կարգի է: Պատերազմի պաշտօնեան ամէն առանձնակի ու պատուոյ պաշտօնակալներէն անհամար աշխարհագիրներ ընդունած է, որ իրենց կեանքը ու պաշտօնքնին մամլէն բերելու: Պաշխոսի զօրքը Աղեքսանդրիա (Մարենկոյի մօտ) պիտի հաւաքուի ու հոն ալ պիտի կենայ:

— Թուրին: Անծաժամ Լէօպոլտոսին իր ընտանեաց դժբախտութիւնը վրայ ցաւակցութիւն յայտնելու եկող պատգամաւորութեան Հէռնեսէյ պատասխանը տուաւ: Ժողովրդեան իմ ցաւերուս ունեցած ցաւակցութիւնը կը ճանչնամ, եւ կ՚աղօթեմ որ իմ ժողովրդականութիւնս ընդունի: Լոմպիս համանայն, ժողովուրդը կը փափաքի եղեր որ աս դժբախտութիւններս քաղաքական ընթացքիս վրայ ազդեցութիւն մը չընէ, բայց կրկնամ զիրենք ապահովցնելու որ մինչեւ հիմա բռնած ճամբէս եւ ոչ մազի մը չափ պիտի չշեղիմ:

ՍՊԱՆԻԱ

Մատրիտ, 27 Յունուարի: Ազգաժողովոյն երեկուան նստին մէջ, նաւաց պաշտօնեայ Պր. Սեվիլեանոյին հրաժարումն ու Պր. Մաստիդին անոր յաջորդ ընտրուիլը հրատարակուեցաւ: Պր. Օրէնդեսին հարցմանը ներքին գործոց պաշտօնեան պատասխան տուաւ՝ ծանուցանելով որ Սարագոսա և թէ Վալենսիայի մէջ գործաւորաց դաւակցութիւն մ՚ու Մադրիտի մէջ ալ խեղ մը Քարլիստներու վերաբերեալ զէնքեր գտնուեր են, բայց դաւակիցներէն շատերն ալ ձեռք ինկեր են: Անցեալ 21ին երեկոյեան հրացաններ դարպասէն տուն ըլլալով: Անդրա դրան քով մարդ մը բռնելով, քննէն աւելի որ աս հրացաններն աւելի ոպ եղած 400 հոգւոյ մեծամբ նշանն էին: Աս ալ աւելցուց, որ նաեւ առանձնական մէկն ալ բռնուեր է, որն որ նշան տալու համար հրացան մը պարպած էր:

— Մատրիտ, 29 Յունուարի: Երէկ Պր. Սոլէ (Ամերիկայի դեսպանը) իր անցագիրն ուզեց, եւ մեծափ. Թագուհին ալ հրաժարական ընդունելութիւնն առնելու. Գեն Բին չըսյանեց, թէ արգելք Պր. Փէյրի իր սեղը դեսպանական գործերուն յառաջ տանելու:

— Կ՚ըսեն եղ կը գրեն որ Փրանքի Քաղաքապետական գործակատարը կառավարութեան կողմանէ պաշտօնական տեղեկութիւն մ՚ուզեր է Ձեւանտից պաշտօնէին վերջերս նկատմամբ տուած հրամանագրին վրայ. եւ Լուգուրիակի պաշտօնէն պատասխան տուած է, որ կառավարութիւնն ամենեւին մտքէն չէ անցուցեր Մ. Անթոնին հետ զբոսած դաշնինց ձեռք զարկելու, եւ թէ եւնումակ պաշտօնէին հրամանագիրը միայն կանցնելու սովորութեան աղատութեան ծախուելուն տեսէն բանելու ընթացքին վրայ է, որուն համար որ Պր. Փախեկը կեցած պիտի խորհրդակցի:

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՔ

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

Կորչաքով իշխան:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆԻ կայսերական զօրաց վերին հրամանատար Կորչաքով իշխանը յառաջագոյն Վարշաւի մէջ պատերազմական կառավար ու ներգործական ծառայութեան մէջ եղող բոլոր բանակին զօրապետներուն գլուխն էր, բայց Պոնտուսի քով եղող ռուսական բանակին հրամանատար զրուելէն յառաջ՝ ինք իր գլխուն հրամանատարութիւն ունեցած չէր: Իր ծառայած առաջնութիւնը, այսինքն՝ պատերազմի արուեստին մէջ ունեցած հմտութիւնն՝ արդէն յառաջուընէ ալ յայտնի էր:

Աս իշխանին հասակը բարձր է, աչուըները խիստ սեւ ու կարճատես են, անոր համար միշտ ակնոց մը աչքին կը գործածէ: Վարմունքը ծանր է, խստակցութիւնները դեսպանական ու առհասարակ Ռուսի բարոյական անճառելի նկարագիրն ունի:

Զինուորական վիճակներու, ինչպէս որ բոլոր գիտէ, հմուտ է, բայց շատերուն անանկ կը համարին որ գործնականապէս այնչափ զօրավարի ձիրք մը չունի:

ԿՈՐՉԱՔՈՎ

վարմունքը՝ աշխոյժը եր ազնուական ու վեհանձնէր. եւ իր ժողովրդականութիւնը որուն մէջ որ ինք իր պարտքերուն զբաղած էր, աս սրբութեամբ լեցուած քաղաքային պաշտօնատարներուն տակ խաղաղ կեանք մէջ կը հանգչէր. որպէսզի ամէնքը գիտէին թէ իրենց ժողովրդականութիւնը կը հոգէ ու իրենց ամէնուն համար կ՚աղօթէ:

"Հոս ինչ եղեր է, հարցուց ծերունի քահանան մարդուն, որն որ նոյն ինքն ծերուն կերպարանքը մը առուցած էր, որպէսզի առատ ելքամբ, ինչպէս յառաջագոյն միշտ, իր մազերուն ու մօրուքին ճերմակ դոյն մը տուած էր:

"Պատանեկ մարդը թէ երկայն հեռաւորութենէ եղբօրնովէն զինուոր դարձած էր, եւ թէ կինն ու տղաքը ալ ինչ հարկնիք մեծ բարեկամ մինչեւ որ իր առնուց հասանի կեցնող հանդիպի: Գալէն բարբոքին ամենքին, որոնց ամուսին շատ անգամ՝ յառած էր, ու գիներ բանի մեղ չընելով անցած էր ամուսիններուն մէջէն ու աս բարձր ձիւնաշատ հասած տանն յանկարծ նոյն յափշտակից ամուսիններէն մէկն բառ ամենայն երկու ծունկերուն տակ ինկած ու մեծ ոգւոյ զարմացած էր թէ դոյն տանը առանց շատ անհանգստութիւնը կը կենայ, ու ձեռն եւ լռանիկ օգնութեամբ հիւանդութիւնն աչքէ մը ցաւած ու արդէն քով լեցուն եղող հրացանն ուղղելով մէկ հարուածով մը գնդակը սիրտին զարկած էր:

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԷՊ

ՄԱՅՐԱԿԱՆ ՍԷՐ

ԿԱՄ

ՁՄԵՌՈՒԱՆ ԴԺԲԱԽՏ ԳԻՇԵՐ ՄԸ

Զ.

Անախորժելէ վերջի գիշերն:

ՀԱՍԻՒԱՆՔՆ հրացանին հարուածէն ետքը, որն որ գոյն գետնին փակց, տասած ձեռն վերջին մարդուն վարկը ծակ կը բանէր. մանկելու անմարդը, որն որ վերջին ներքութեան ու հարկաւորութեան առէն աղօթքէ գնողմէն արձակած էր. բերաս՝ նորէն իր հրացանն ու գլուխ ծուխն առաջին մարմին նայելով՝ սիրտը գեղ ի ծառն յառաջ քալել, որպէս զի գետնին ինկած յափշտակիչ ամուսինը ու խմնայ մեծապատիւ թէ հոն ամուսինը նայած ինչ է: Ան մարդը բարձրահասակ էր, եւ իր երկայն ու գորշակ մօրուքն, իր մեծութիւն ու գէշերը զինուորական կը ցուցնէին. Հաստ մեծ ծառերին քով, իր աւելի ր ձեռն վրայ լռանին ամայր բաժնի նման կերպարանը մը կը տեսնէր, որուն քով երկու մեծ գայլեր կային: Պինչ գայլերը հանդիպ սառնիկ գիշեր առնելու աս դժբախտ հիւրին անդրադ է եկեր: Ուստի կ՚ուզէր ինքզինքն մարդը ու հրացանը ծունկին կը ինկեցանելով ու ծնկան վրայ գալով՝ նշան յանկարծ ու քննել թէ արդեօք գէտ կենդանի է թէ ինչ չէ մեռած է. աւելի մեռած կ՚երեւար, որովհետեւ ոչ շունչին ու ձեռքին եւ ոչ ալ վզին զարկը կը զգացուէր:

"Խոնարհ փախէն մեծ էր, բայց մարդը մէջնի կեղանեն ու մէջը դողին արինթագրայ գօտեկին վրայ նայելով, մը զէնքը աւելի գործածեր է, բայց անոր կնոջ մը համար երկու գայլ շատ է. ուրախի պաշտպանելի փառքի մը գէմ գնելը գոհար մարդու մը գործք էր: Երբոր մարդուն տառեկ զինուորական կերպարանքով տակ ունեցած գիշերով ուրան աս գէշերա կնկան վրայ կը դառնէր ու ինչ իրեն խորհուրդ կը հարցնէր թէ հիմակ ինչ պէտք է ընել, որովհետեւ դին ամօթի դայլերուն մարդուն առող չէր տպեր, մէջ մ՚ալ մարդու ձայն լսելով պէտք գարձուց ու մէկէն դուռը բանալով աչքերնէր: Աս օգնութեան տանը ծերունի մարդ մըն էր, որուն հերպարանքն խոկ սէր ու յարգութիւն կ՚ազդեր մարդուն վրայ. աս ծերունին իր պաշտօնին համեմատ բարերարին բնակութեանը հովիւ մը՝ անոր բաղձանքը հաճելային մէջէն ճիւղին տակէն կը պահէր: Աս ծերունին իր աս միտքերին տակը հետաքննել կէին, որոնք հինալումն հոս մնալով կարծուցին մեկին արութիւն մը տուած էին, իր սանձի անդամանուն աս բարձր դաշտէն անցած ու դղեկում հետքէն սորված առէն:

Աս կալուածին սատեցին, բառ որուն Հասուեց քահանան մէն էր, ինչպէս ասանձնական գիտութեամբ նոյնպէս իր բարեպաշտ վարքովը երեւելի եղած էր, անոր որ նոյն իրեն ամենայն ու ամենայնէր մարդին յարգութեան կը չարժէր: Հետեւելով առաքեալին նախախնամութեան, որն որ թէ եղէր անմեղութը առհասարակ մեծէն ու ամէն տեղ գործածելու է, ինքն ալ գամէրին ու ամէն տեղ իր խնամքէն չէր զլացէր: Պարզ ու անպաճոյճ էր, խոնարհ ու բառ. եւ Հասուեց քահանայ ու սրբութեամբ լեցուն աղօթքն էր խոնարհութեամբ ու երկինքի համար հոգի փառքերը եւեր, ամէն պէտքերուն ձեռն կը տէր, ամէն վիշտերու մխիթարութիւն կու տար ու մեծ ամբոխ մը որուն անձնական եղող ամէն վշտերու բաղանան կը մատուցանէր: Մէջն բարձր ընթացն հանդարտ ու պատրաստական քաղաքով եւ որուն պատրաստութեամբն իր դժբախտին վիճակին մէջ մը եւ նոյն տանն շատ ողորմէր կենաց տեսնել, իր զաւակն եւ ընտանիքին վրայ անաղարտ խնամք մը ունէր. ամէն տարիին, թէ մէջն ունեցած ամէն ողորմածներէն ետ չմնալու համար, ինք միշտ պաշտպանած ու դիւր մ՚ալ գանձէն զարկած է: Ինքն ալ քիչ չունի, անոնց փակէն մնած պիտի ըլլայ:

"Այս, խեղճը, բառ. կարդաւոր ու պաղ զեպնին վրայ պառկած կեանքն ծանըրով մարդուն օգնութեամբը մեր վերցուց: Այլ մէկէն կնոջ ձեռքերը ձեռն պէս պաղ էին. բայց ան մէջէն կենդանութիւնը դեռ վերան չէր. գինը ծանուն կենդանութեան ու բանեցին որ չէինչ ու քաղցրահամ մեծ աշխատութեամբ բերանը բանալով նա. լեր մէջը գինի մը գինի լեցուց ու բառ մանուկներուն որ իրենց ալ ձիւնով կնոջ ձեռքերն ու քունքը շփեն, յոր տակով թէ կինը մեռած չէ, այլ ինչպէս կոյր կորսուած է:

Լուսինն որ քանի մը րոպէէ վեր թանձր ամպերու տակ ծածկուած էր, իր ծածկոյթը մերկանալով՝ աս գործողութեան վրայ եղողներուն լուսաւորութիւն կուտար: Մէկ մ՚ալ ան մարդը, որն որ դոյն հրացանով զարկած էր, մեծ աղաղակով եւ նա երեսդ ալ, միայն ու ձեռքերուն աղաչանքը չթելով, իրեն թէ կ՚ուզեր աւելի եւս ազէկ տեսնել կը դառնայ, "Տէր Հասուած, օգնէ ինծի — իմ կինս է:

Խորհրդածութեամբ ու լռութեամբ զարմացած մարդուն երեսն վեր նայելու սկսաւ. մարդուն ձայնն իրենց ալ ծանօթ կ՚երեւար ու երկուքն ալ միաբերան հարցուցին "Պետո Յակոբն է"։

[illegible]

———

[illegible]

ՅԻՒՆՈՍ թէատրոնները [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

1855 ՓԵՏՐ.	6 (ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25)	7. (26)	8. (27)	9. (28)	10. (29)	12. (31)	
Ամսթերտամ 100 [illegible]	105	104¾	105	104¾	105	105½	2 ամիս [illegible]
Աւկսպուրկ 100 [illegible]	127½	127¾	127	127	127½	127½	⅓ " "
Ֆրանկֆուրդ 300 [illegible]	124		—	122½	122½	123	2 " "
Լոնտոն 1 փաունտ ստերլին	12.20	12.19	12.19	12.16	12.19½	12.22	3 " "
Համպուրկ 100 [illegible]	93½	93½	93¼	93¼	93½	94	2 " "
Մարսիլիա 300 ֆրանք	—	—	—	—	—	148½	2 " "
Միլան 300 [illegible]	125¼	125¼	124½	125½	125¼	125½	2 " "
Փարիզ 300 ֆրանք	148½	148½	—	148	—	149	2 " "
Ֆրանքֆուրդ [illegible] 120 ֆի.	126¼	126½	126¼	126	126½	126½	3 " "
Կ. Պոլիս [illegible]	—	—	—	—	—	398	31 օր "
[illegible]	—	—	—	—	—	216	31 " "
Ագիօ (aggio) Ոսկոյ	31¾	31½	31½	31¼	31½	32	
Արծաթի	27	27½	26½	26½	26½	27½	